

חרם אנטי-נאצי

פעולה שננקטה לפני מלחמת-העולם השנייה להחרמת סחורות מתוצרת גרמניה בתגובה לרדיפות היהודים בידי הנאצים. בעקבות עלייתם של הנאצים לשלטון ב-1933, השמיעו יהודים ברחבי העולם מחאות על המדיניות של המשטר החדש בגרמניה. המחאות הללו התפתחו לתנועות חרם במדינות רבות, והחשובה מכולן בארצות-הברית.

ב-19 במרס 1933 הכריז ארגון החיילים היהודים המשוחררים בארצות-הברית חרם על תוצרת גרמניה בעקבות 'חרם אחד באפריל' 1933 על בתי-עסק יהודיים בגרמניה. בארצות-הברית ובמקומות אחרים קמו עוד קבוצות חרם. במאי 1933 יסד העיתונאי ביידיש אברהם קוראלניק את 'הליגה האמריקנית להגנה על זכויות היהודים' (American League for the Defense of Jewish Rights). כעבור שישה חודשים בא במקומו סמיואל אונטרמאייר, והיה לדמות בולטת בתנועת החרם עד להצטרפות ארצות-הברית למלחמת-העולם השנייה. אונטרמאייר שינה את שמו של הארגון ל'ליגה האנטי-נאצית הבין-דתית למען זכויות האדם' (Non-Sectarian Anti-Nazi League to Champion Human Rights) וזאת כדי להדגיש את האוניוורסליות שבעניין. ב-1933 אירגנו אונטרמאייר וקוראלניק ועידה יהודית עולמית לענייני כלכלה באמסטרדם, במאמץ לתאם תנועת חרם יהודית עולמית, אך מאמצם נכשל. באוגוסט 1933 יצא ה'קונגרס היהודי האמריקני' (ראה ה) 'קונגרס היהודי העולמי' בהכרזת חרם משלו, והמועצה המאחדת של החרם שלו, שהוקמה ב-1935 בשיתוף תנועת החרם של ועד הפועלים היהודי, היה לאחד משני ארגוני החרם הראשיים בארצות-הברית, ואולם, נכשלו מאמצים לאחד את פעולתו עם פעולת הארגון הגדול השני, ה'ליגה האנטי-נאצית הבין-דתית למען זכויות האדם' של אונטרמאייר.

התמיכה בחרם האנטי-נאצי היתה נפוצה מאוד בארצות-הברית ובמקומות אחרים, אך היא לא זכתה מעולם בתמיכה מלאה של ארגונים ומנהיגים רבים וחשובים, הן בקרב הציבור האמריקני הכללי והן בקרב הקהילה היהודית. בארצות-הברית היו ה'ועד היהודי האמריקני' ו'בני-ברית' בין הארגונים שהתנגדו לחרם, בבריטניה התנגד לחרם ועד שליחי הקהילות, ובצרפת התנגדה לו 'חברת כל ישראל חברים' (כ"ח; Alliance Israélite Universelle). בבריטניה החליט ועד שליחי הקהילות, בישיבתו ב-23 ביולי 1933, שלא לאשר את ההצעה להטיל חרם כלכלי על גרמניה. חברי הוועד שתמכו בהצעה ושנשאר במיעוט, ובהם לורד מלצ'ט (הוא הנרי מונד), הקימו את 'מועצת המחאה היהודית' (Jewish Representation Council), והיא ועוד גוף שהתארגן במיוחד לעניין זה, ה'ארגון להפסקת פעולות האיבה נגד יהודי גרמניה' (Organization for Ending Hostilities to German Jews), ניסו לארגן בבריטניה חרם כלכלי על גרמניה. לורד מלצ'ט אף מלא תפקיד בכינוס הוועידה היהודית

הלאומית לענייני כלכלה שהתכנסה ב-1933 באמסטרדם. ואולם, אחרי 1934 התפלגה תנועת החרם בבריטניה ואיבדה את רוב יכולת הפעולה שלה.

בעוד שכמה ארגונים בבריטניה ובארצות-הברית התנגדו עקרונית לפעילות מדינית בין-לאומית של יהודים, מצאה עצמה הסוכנות היהודית פועלת נגד החרם עקב הסכם ה'העברה' שלה עם גרמניה. העימות בין הסוכנות ובין מארגני החרם נגרם כתוצאה מעמדתה של הסוכנות בשאלת הצורך המעשי לסייע ליהודים לצאת את גרמניה ולהגר לארץ-ישראל עם חלק מרכושם והונם.

בינואר 1936, כאשר סימון מארקס, סר הרברט סמיואל והלורד ברסטד יצאו מבריטניה לארצות-הברית כדי לשאת ולתת עם מנהיגים יהודים אמריקנים על הקמת ה'מועצה למען יהדות גרמניה', היה עליהם להיכנע לדרישות הציונים האמריקנים, כי לא תישקל כול מסגרת להעברת סחורות גרמניות מחוץ לגבולות גרמניה.

החרם זכה בהצלחה מוגבלת, כגון הפסקת הסחר בפרוות בין בריטניה לגרמניה והסכמת כמה בתי כול-בו אמריקניים, ובהם ר.ה. מייסי והאחים גימבל (R.H. Macy, Gimbel Brothers), להפסיק רכישת סחורות מגרמניה. מצויות גם כמה ראיות כי אישים בכירים במשטר הנאצי הודאגו לעיתים מן ההשפעות האפשריות של החרם על כלכלת גרמניה. מכול מקום, תנועת החרם נכשלה במטרתה העיקרית לנצל את החרם כמכשיר לכפות על גרמניה הנאצית לשנות את מדיניותה כלפי יהודים.